

De revival van het jeugdorkest

“WOW, DIE ZIJN GOED!”

Geen rust en concentratie, maar gevlug en gejoel van orkestleden in de Doelen, Rotterdam.
LUISTER bezocht de finale van het **NATIONAAL CONCURS VOOR JEUGDSYMFONIEORKESTEN**.
“Dit is zó spannend, ik hou het bijna niet meer”, zegt violiste Elizabeth vlak voor de uitslag.

Tekst: MARIEKE VAN WILLIGEN

Foto's: TON TEN KLOOSTER

Nu ze niet aan de beurt zijn om te spelen, hangen ze in de rode stoelen, ver van hun ouders vandaan. Die zitten allemaal beneden. Ze kijken naar de prestaties van het jeugdorkest van zoon en dochter, waar ze de contributie voor betalen. Boven klinkt het gesmiespel en gegiechel van de jeugdorkestleden. Maar ook een veront-ruste stilte als het Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest (RJSO) begint te spelen. “Wow, die zijn goed...”, fluistert Renée Visser, aanvoerder van Jeugdorkest OpStreek uit Zeist. Dit is het laatste jaar dat ze in OpStreek speelt, volgend jaar gaat ze studeren. Ze is de oudste en de letterlijke en figuurlijke aanvoerder, maant de jongste orkestleden af en toe tot stilte. Die sluipen de zaal uit, om in de gangen achter de coulissen rond te rennen. Jeugdsymfonieorkest OpStreek is één van de acht orkesten die tot de finale van het Concours voor Jeugdsymfonie-orkesten heeft weten door te dringen. Ze hebben de jongste leden en zijn het kleinste orkest. Het Gallische dorpje onder de jeugdorkesten, klein en moedig.

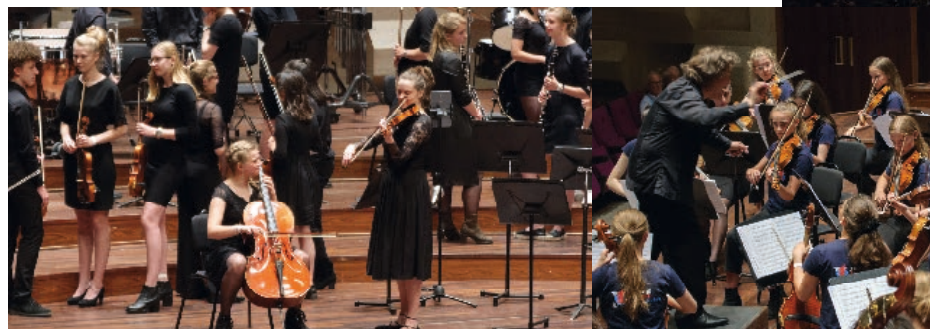
KWEEKPLAATSEN

Er staan veertig jeugdsymfonieorkesten geregistreerd in Nederland. Blazers-ensembles, kwartetten en alle andere muziekgroepen niet meegerekend. “En nog allerlei orkesten die soms niet eens een website hebben”, weet Mark Lansbergen, organisator van het Jeugdsymfonieorkestencours dat tweejaarlijks wordt gehouden. Maar heel zelden staat in biografieën van musici vermeld of ze in jeugdorkesten speelden, terwijl daar toch vaak hun loopbaan begon. Jeugdorkesten

zijn de kweekplaatsen van talent, zoals de plaatselijke voetbalclubs de bakermat zijn voor het Nederlands Elftal. “Maar kinderen op voetbal willen al gauw door naar de A'tjes. Bij jeugdorkesten hangt er de bescheidener sfeer van muziek.”

Lansbergen is in het dagelijks leven directeur van een adviesbureau. Ooit was hij paukenist bij het RJSO. “Het jeugdorkest bracht me veel levenservaring”, constateert hij in retrospectief. “Je leert samenwerken, omgaan met hiërarchie, je ontwikkelt je op je instrument.” OpStreeks aanvoerder Renée herkent het. “Zonder dit orkest had ik nu geen viool meer gespeeld”, zegt ze. Lansbergen leerde meer door zijn jeugdorkestachtergrond. “Op orkesten komt organisatietalent bovendien. Misschien dat ik daarom later mijn adviesbureau heb opgezet. En ook dit concours, samen met André Bimmel (voormalig penningmeester RJSO, red.). Ik wilde alles wat ik had geleerd op het orkest, doorgeven aan de maatschappij.”

Het kleine orkest OpStreek heeft de *kick-off*, opent het concours. OpStreek zit in de derde categorie, die van jongste orkesten. Ze zijn een beetje nerveus. “We zitten in de finale, niet niks”, zegt aanvoerder Renée. Ze zit al bijtijds op het podium, de rest van het orkest schuift springend en slenterend aan. De jongste bladert haastig in zijn partituur, fluisterend: “Welk liedje gaan we eerst ook alweer spelen?” De eerste tonen van Mozarts *36ste Symfonie* klinken. Sober, zuiver, gefocust. Mozart zou trots op ze zijn. Dirigent Daan Welle, ogend als

een twintiger, dwingt concentratie af. Het orkest sluit af met een vertolking van de hymne *Lord of the Dance*; het kleine trompetje springt naar voren en speelt al dansend op het podium de trompetsolo. Geen fouten, vrolijk. “Erg verrassend”, zal de jury later zeggen. De zaal is verrukt, het applaus komt aangerold als een golf en houdt lang aan.

Dan komt het Almeers Jeugd Symfonie Orkest, de directe concurrent van OpStreek, uit dezelfde categorie van kleine en jonge orkesten. De dirigent van dit orkest, Hans Welle, is de vader van OpStreeks dirigent Daan Welle. De OpStreekers leggen snel hun instrumenten in

de koffers en glippen de zaal in. Ze luisteren gespannen. Hoe speelt ‘Het Almeers’? Moeten ze zich zorgen maken?

KENTERING

Jeugdorkesten hebben het niet makkelijk. Dat het Europees Jeugdorkest twee jaar geleden ter ziele ging, is veelzeggend. Financieel is het sappelen. Ze krijgen geen subsidie en zijn aangewezen op plaatselijke sponsors, contributie en soms crowdfunding. “De overheid is jarenlang bezig geweest om het muziekonderwijs stelselmatig de nek om te draaien. Eerst in het basisonderwijs, daarna in het middelbaar onderwijs”, legt concoursorganisator Lansbergen uit. Volgens hem vertaalt zich dat in een afname in interesse in jeugdorkesten. Maar hij ziet een kentering. “Inmiddels proberen ze het muziekonderwijs weer enigszins op te bouwen. Een structurele subsidie voor jeugdorkesten is er helaas nog niet.” Het is de belangrijkste reden dat vorig jaar het Jeugdsymfonieorkestenconcours werd afgeblazen. Geen geld. “Dat was naar, want je vraagt veel »

van orkesten. Ze werken er hard voor”, zegt Lansbergen. In tegenstelling tot Amerika en Engeland zijn jeugdorkesten in Nederland niet verbonden aan scholen. “Je zit niet op een orkest met de jongens waarmee je

voetbalt. Dat heeft voor- en nadelen.” Ook de muzikscholen en jeugdorkesten zijn inmiddels veelal losgekoppeld, hoewel er vaak nauwe samenwerkingen zijn. Maar Lansbergen ziet een opleving. “Er komen weer meer jeugdorkesten. De populariteit neemt toe.” Hoe dat komt? Volgens Lansbergen hebben jeugdorkesten als groot voordeel dat ze flexibel zijn. “Ze zijn kneedbaar, plooibaar. Daardoor gaan ze makkelijk de samenwerking aan met andere kunstvormen, zoals dans, beeldende kunst en toneel. Jeugdorkesten worden steeds vaker gevonden door andere culturele partijen. Dat helpt.”

IN HART EN NIEREN

De orkestleden van OpStreek zijn er niet gerust op. Renée vond dat de directe tegenspeler, het Almeers Jeugd Symfonie Orkest (AJSO), goed presteerde. “Erg spannend”, zegt ze. De veertienjarige Elizabeth, viool, gaat er met het gestrekte been in. “Zij zijn met meer. Wij waren veel beter!”, roept ze. Dirigent Daan Welle komt net de ruime, zonnige artiestenruimte binnen. Ze rent naar hem toe: “Ze zaten heel boos naar ons te kijken, die van het Almeers, echt waar!”, roept ze. Daan Welle sust: “Dat zal wel meevallen.” Zijn vader Hans komt naast hem staan. Beker koffie in de hand, om hen heen appende en roepende orkestleden (“Wat is hier de *fucking* wificode?”). Vader Hans is een jeugdorkeststichter in hart en nieren. “Die dynamiek, die vorming, de puurheid. Dat heb je niet in volwassen orkesten.” Hans’ dag kan op dit concours *überhaupt* niet stuk. Hij zal nooit verliezer zijn, zegt hij. “Als mijn orkest – het AJSO – wint, ben ik blij. Maar als mijn zoon Daan wint met OpStreek, heb ik evengoed gewonnen. Dan ben ik trots. Hij is mijn zoon.” Aanvoerder Renée is weg uit de kleedkamer. Ze luistert stilletjes naar het indrukwekkende Euregio Jeugdorkest, dat inmiddels speelt. Favoriet van veel bezoekers, internationale allure. Het Euregio Jeugdorkest komt uit Limburg en heeft leden uit de aanpalende landen Duitsland, België en Nederland zelf. Het is een groot orkest, dat regelmatig op tournee gaat. Ze hebben orkestleden van middelbareschoollleeftijd doorlopend tot halverwege de twintig. “Wat een niveau”, zegt Renée, die goed zit te luisteren. “Er zitten veel mensen van het conservatorium op dat orkest, daarom zijn ze zo goed.” “Niet eerlijk!”, zegt de rebelse Elizabeth, die ook in de zaal is aangeschoven. “Ssst!”

OLYMPISCHE SFEER

Het einde van de concoursdag is gekomen. De orkestleden zitten bij elkaar. Het Gallische dorpje OpStreek heeft zich aan de rand van de zaal verschanst. Aanvoerder Renée denkt niet dat ze

Winnaars 6e Concours voor Jeugdsymfonieorkesten

- Winnaar categorie 1 (grote symfonieorkesten, jongeren en studenten): Euregio Jeugdorkest o.l.v. Hans Casteleyn
- Winnaar categorie 2 (middelgrote orkesten, jongeren): Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest o.l.v. Jim Roodnat
- Winnaar categorie 3 (kleinere orkesten, kinderen en jongeren): Jeugdorkest OpStreek Zeist o.l.v. Daan Welle
- ‘Jongehondenprijs’ (genomineerd door de jongste spelers): Euregio Jeugdorkest
- Publieksprijs (genomineerd door het publiek als beste jeugdorkest): Young Talent Orchestra o.l.v. Mikhail Zemtsov
- Alle orkesten hebben aan de hand van een maatschappelijk thema een muziekstuk gecomponeerd, de *Musical Postcard*. De winnaar van *Musical Postcards* is het Euregio Jeugdorkest

gewonnen hebben. Ze zijn onder de voet gelopen door Romeinen in de vorm van het Euregio Jeugdorkest en het Bloembollenorkest. Maar er is hoop, de prijzen vallen in verschillende categorieën. Elizabeth wipt op haar stoel. “Dit is zó spannend, ik hou het bijna niet meer”, zegt ze. “Het was in ieder geval fijn om de finale mee te hebben gemaakt”, incasseert Renée bij voorbaat het verlies. Ze wordt overstemd door een oorverdovend gejuich van het RJSO vanaf de tribune, die de eerste prijs heeft gewonnen in categorie twee. Daar komt categorie drie. Het groepje Galliërs van OpStreek schuift naar het puntje van hun stoel. Ze hebben gewonnen! Er wordt zo hard gejoeld, dat zelfs het vier keer zo grote Euregio Jeugdorkest (winnaar categorie 1) ervan kan leren. De verslaggever maakt zich stilletjes uit de voeten, terwijl er op de achtergrond wordt omhelsd en geschreeuwd. Er vliegen dingen door de lucht, onduidelijk wat precies. Mark Lansbergen staat na afloop beneden bij het podium, de juryleden en dirigenten lopen er ook rond, te midden van een paar rondstommelende orkestleden, soms met kleine broertjes en zusjes. Gesjor met de pauken. Er wordt gefotografeerd, er heerst een euforische stemming en een chaotische drukte. Hoofdorganisator Lansbergen overziet het tafereel en glimlacht. “Een olympische sfeer.” «

Op zoek naar een jeugdorkest in de buurt?

Informeer bij muzikscholen of bij de gemeente. Een aantal jeugdorkesten is ook te vinden op de site van de Federatie Amateur Symfonie- en Strijkorkesten (www.faso.eu), maar daar staan ze lang niet allemaal op. De geregistreerde 40 jeugdorkesten zijn bekend bij www.jijspeelt-tochook.nl. Een mailtje naar dit adres levert ongetwijfeld informatie op.